

Nakil vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bütçe Komisyonu raporu (1/194)

T. C.

Başbakanlık

Muameleat Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 840, 6 - 1496

30 . V . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Nakil vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 29 . V . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Gerekece

1. — Nakil vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanunla binek otomobilleri için tesbit olunan çok satılma bedellerinin harb içindeki fiyat yüksekliği karşısında kâfi gelmediği ve bu sebeple 1944 yılında, iki kanunla olağanüstü zamana munhasır kalmak üzere Valilik ve Elçilik otomobilleri için satılma bedellerinin Bakanlar Kurulunca tesbit olunacağını kabul edildiği malumdur.

Aynı zaruret diğer makam otomobilleri için de mevcut bulunduğu halde fiyatların ileride normal bir hale ineceği ümidiyle bu iki istisna diğerlerine tesmil olunmamıştır.

Fakat son defa tesbit olunan döviz fiyatları bu bahiste müstakar bir esas koymuş bulunduğu eihetle evvelce tesbit olunan satılma bedelleri ile artık otomobil tedariki mümkün olmadıktan başka otomobil fiyatlarının çok miktarının kanunla tesbit olunması da mahzurlu bulunmaktadır.

Zira bugünkü dünya piyasalarının durumunu her istenilirdiği zaman istenilen fiyatla eşya tedarikine imkân vermediğinden ve ithal mal olan bu gibi araçların fiyatları daima haric şartlara bağlı olduğundan bunların fiyatlarındaki tahavvülleri kanunla tesbit olunan bir fiyat esası ile takibetmek mümkün değildir.

Bu bakımdan otomobil fiyatlarının azami hadlerinin kanunla değil Bakanlar Kurulu kararıyla tesbit olunması esasının kabulü muvafık görülmüştür.

2. — Yürürlükte olan kanunun 10 neu maddesine göre, satın alınacak bütün taşıma araçlarının tipleriyle nevelerinin dördü geçmemek üzere bir komisyon marifetiyle tesbit olunması lâzımgelmektedir.

Uygulamada bu madde hükmü nakil vasıtalarının markaları tesbit edilmek suretiyle uygulanmakta ve bunun neticesi olarak da bir kısım firmalara fiili bir inhisar verilmesi gibi bir durum hâsıl olmaktadır.

Taşıma araçlarının belli bir tipte veya tiplerde toplanılması hususundaki fayda kabili inkâr değilse de fiiliyatta bu araçları belli tiplere irca edebilmek imkânsız olmasına ve binnetice tipin tayıni için marka tesbiti yoluna gidilmesi zaruri bulunmasına binaen bu sistemin yaratacağı yukarıda arz olunan (Inhisar) mahzuru, sağhyacağı faydaya üstün görülmekte ve binnetice satın alınacak

araçları serbest bırakmakta, zaruret bulunmaktadır.

Diğer taraftan tesbit olunan markalar dahilinde kalınak zarureti bu markalar dışındaki araçlardan faydalanamamak durumunu da ihdas etmekte ve bu yüzden taşıma araçlarının halihazır dünya piyasalarında esasen mebzul olmaması dolayısıyla tesbit olunan markalardan araç sağlanamazken bütün kağıtında satılmamıza arzolan ve fakat tesbit olunan markalar arasında yeri bulamayan araçların ihtiyacı bulunmasına rağmen satılmaması müddetün olmasında ve bir müddet hizmet müfazarrı olmaktadır.

3. — Yine yürürlükte olan kanuna göre biletüle dairelerin canlı, motörlü ve motörsüz bütün taşıma araçlarının Bütçe kanunlarına bağlı (D) işaertli cetvelde tesbit olunması iktiza etmektedir. Bütçelerde 200 e yakın sayfalık bir yer işgal eden bu cetvelde, yedi yıldanberi devam eden uygulama süresi içinde ne ameli ne de nazari herhangi bir fayda görülmemiş bilâkis bütçe hazırlıklarında daireleri başlı başına işgal eden bir konu olmuştur.

Bu itibarla taşıt kâdrolarına bütçelere bağlanmasını âmir olan hükümlerin kaldırılması da faydalı görülmüştür.

4. — Yürürlükteki kanunda binek otomobilleri için 4 yıldan 7 yıla kadar değişik müddetler tesbit olunmuş ise de uygulamada bu sürelerden çok daha uzun bir zaman dayanan otomobiller görüldüğü gibi süresi olmadan da çeşitli sebeplerle kullanılmıyacak hale düşmüş otomobiller olmuştur.

Binaenaleyh, otomobillerin kullanma süresini kanun ile tayin ve takyit etmek ihtiyaçlara uygun bir sistem olarak görülmektedir.

Diğer taraftan bu sistem kanunla tayin edilen müddet doldurdu diyerek henüz kullanma imkânı olan otomobillerin de yenilenmesi temayüllerini tahrik etmekte olduğundan mahzurlu bulunmaktadır.

Bu bakımdan Kanunun müddet ile ilgili hükümlerinin de kaldırılması lâzımgelmektedir.

5. — Yukarıda arz olunan esaslar 4667 ve 4689 sayılı Kanunlarla elçi ve vali otomobilleri için daha evvelce de kabul edilmiş, fakat bu kanunlar olağanüstü hallerin devamıyla mukayyet bulunmuştu.

O kanunların kabulüne saik olan sebeplerin ekserisi otomobil konusunda normal şartlar olarak yerleşmeye yüz tutmuş bulunuşlarından bu esasların devamlı ve bütün binek otomobillerine teşmil edilmesi adı geçen kanunlarla açılmış olan yola da uygun bulunmuştur.

Sözün geçen kanunlar hükümleri daimi mahiyette ve şümüllü bir surette tasarıda yer almış olduğuna göre artık bu kanunların yürürlükte kalmalarına da herhangi bir sebep kalmamıştır.

Bu maksatlarla ilişik kanun tasarıları hazırlanmıştır.

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/194

Karar No. 107

11 : VI . 1947

Yüksek Başkanlığa

Nakil vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 30 . V . 1947 tarihli ve 6/1496 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun tasarı Komisyonunuza havale buyurulmakla Maliye Bakanı Halid Nazari keşmir hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

Nakil vasıtaları Kanununun 2 ve 3 nolu maddelerine bağlı cetvelde ve dördüncü maddesinde bu cetvelde dışındaki, kullanılmasına izin verilen binek otomobillerinin kıymetleri 2 500 ile 7 000 lira arasında değişmektedir. Bu kıymetler kanunun kabulü sırasındaki rayicelere uygun olarak tesbit edilmiş ise de bu fiyatlarla bu

günkü piyasadan hiçbir binek otomobili alınması mümkün bulunmamaktadır. Otomobil fiyatlarının muhtelif zamanlarda böyle değişimler arzemesi daima imkân dahilinde olduğundan otomobil fiyatlarını kanunla tesbit etmenin sık sık bu kanunda değişiklik yapılmasını gerektirdiği ve evvelce de bu mahzuru kısmen önlemek üzere sefaretlerle valiler için alınacak otomobiller hakkında fiyat tesbiti bakımından Bakanlar Kuruluna salâhiyet veren kanunlar kabul edildiği ve halen dahi otomobil fiyatlarında istikrarın uzun zaman sağlanamayacağı gözönünde bulundurularak satın alınacak otomobillerin fiyatlarının takdiri hususunda Bakanlar Kuruluna tam bir yetki verildiği takdirde, satınalma tarihindeki fiyatlara göre ihtiyağların kolaylıkla ve süratle temini imkânı hâsıl olacağı düşünülerek tasarı ile bu yetki istenilmektedir.

Tasarının diğer bir hükmü de; yukarıda arz edilen yetkinin verilmesi halinde, Nakil vasıtaları Kanununun muhtelif maddelerinde bu konuyu ilgilendiren ve yine aynı kanunun bu konu dışında olmakla beraber tatbikatta ameli hiçbir fayda temin etmeyen bazı hükümlerinin kaldırılmasını hedef tutmaktadır.

Kaldırılması istenilen hükümlerden biri, kanunun altıncı maddesinin son fıkrasında emniyet işlerinde kullanılması zaruri olan binek otomobillerinin ifzum ve ihtiyaca göre bedellerinin Bütçe Kanunlarında tesbit edileceği hakkındaki hüküm olup birinci maddenin kabulü halinde buna lüzum kalkmayacağı ehitte kaldırılması;

Diğeri kanunun 8 nci maddesi olup; Devletin bütün teşkilâtında, Devlet ekonomî kurumlarında ve Katma Bütçeli dairelerde ve bunların kurdukları ortaklıklarda mevcut, merkepten, sandaldan başlıyarak her türlü nakil vasıtalarının teferruatıyla müfredatını gösteren bir cetvelin her yıl Bütçe Kanunlarına bağlanması hakkındaki hükmü ihtiva etmektedir. Bu cetvel her yıl Bütçe Kanununa bağlanmakta ise de muhtelif kademelerden geçerek Büyük Meclise sunulan bu cetvelerin şimdiye kadar Bütçe Kanunlarında yer almış olmaktan başka hiçbir kıymet ve ehemmiyeti olmadığı ve tatbikatta ise bu maddenin tedvin maksadı olan kontrolün bu cetvelle yapılamadığı gibi ekseriya içtinabî kaabil olmıyan yanlışlıkları ihtiva etmesi itibariyle daire ve teşekkülleri birtakım zorlukla-

ra sevkettiği ve esasen Bütçe Kanunlarında ödeneklerin kabulü sırasında nakil vasıtalarına ait malûmat ve izahlar alınması itibariyle bunların ayrıca bir cetvel halinde yazılmasının ameli ve tahkiki bir faydası görülmediği anlaşıldığından bu hükmün kaldırılması;

Keza Kanunun onuncu maddesinin birinci fıkrasında ilgili Bakanlıklar tarafından kurulacak bir fen heyeti vasıtasıyla satın alınacak nakil vasıtalarının ihtiyağlara göre tiplerinin tayini emrolunmakta ise de bu heyetçe yapılan türlü denemelerde objektif olarak bir tip tayini imkânı bulunmadığından bu heyet tarafından birkaç otomobil firmasının ismi tavsiye edilmek neticesine varılmış ve bu suretle bir nevi inhisar vaziyetinin meydana geldiği görülmüş olduğundan serbest rekabeti temin bakımından ve ameli olmadığı anlaşılan bu hükmün de kaldırılması;

Birinci madde yetkisine göre kanuna bağlı cetvellerin en çok satınalma bedelleriyle en az kullanma sürelerinin kaldırılması.

Sefaretler için satın alınacak otomobillerle valiler için satın alınacak otomobillerin bedellerinin Bakanlar Kuruluna kararıyla tesbiti hakkındaki hükümleri tasarı 4667 ve 4669 sayılı Kanunların kaldırılması;

Maksatlarıyla tasarının hazırlandığı yapılan incelemelerden ve açıklamalardan anlaşılmıştır. Tasarının esas kabul edilmekle beraber tip ve miat tayininin ameli bir usule bağlanmasının mümkün olacağı hususunda bazı üyeler tarafından ileri sürülen fikirler, bilhassa tip hususunda malzeme ikmalî gibi faydaların bulunduğu mülfâhazası da belirtilmiş ise de Devlet dairelerinin kullandıkları ve kullanacakları nakil vasıtalarının Devlet dışında kullanılanlara nazaran mahdût kalacağı ve malzeme ikmalî gibi bir konunun memlekét çapında düşünülmesi gerektiği ve bu sebeple böyle bir tahdide şimdilik lüzum olmadığı, miat hususunda da esasen kanunun mevcut hükümlerine göre kullanılacak hale geldiği anlaşılan vasıtaların gerekli fen heyetlerince tesbitinden sonra yenilenmesine mecburiyet bulunduğundan miat tesbiti halinde iyi kullanılmış bir vasıtanın da miadı geldiğinde yenilenmesi mümkün bulunduğu, bu hükmün kaldırılması halinde bu mahzurun da kaldırılmış olacağı mütalâa olunarak bu hükmün-

lerin kaldırılması ekseriyetle kabul edilmiştir.

Ancak bütçelere bu hizmetler için konmuş olan ödeneklerin incelenmesi sırasında faydalanma bakımından Bakanlık ve dairelerin kullanmakta oldukları ve o yıl içinde kullanacakları nakil vasıtalarının cins itibriyle ve toplam olarak miktarlarının bütçelerle birlikte bir liste halinde Meclise gönderilmesini Komisyonumuz temenniye değer bulmuştur.

Bu açıklamalara göre aynen kabul edilen tasarı Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Süzeli
Edirne	Diyarbakır	Izmir
M. N. Gündüzalp	C. Elkin	M. Bırsal

Kâtip	Ankara	Ankara
F. Öymen	N. U. Akkerman	C. Gület
Antalya	Aydın	Balıkesir
N. E. Sumer	R. Alpmacı	E. Altan
Balıkesir	Bursa	Bursa
S. Örgöven	S. T. Arsal	F. Bük
Diyarbakır	Diyarbakır	Diyarbakır
V. Dicleli	I. H. Tigrel	Ş. Uluğ
Eskişehir	Izmir	Kırşehir
A. Potuoğlu	S. Dikmen	Ş. Fergut
Samsun		Tokad
M. A. Yörüker		R. A. Sevensil
Urfa		Yozgad
E. Tekeli		S. İçöz

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Nakil vasıtaları hakkındaki 3827 sayılı Kanun-
da değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı*

MADDE 1. — Nakil vasıtaları hakkındaki 15 . V . 1940 tarihli ve 3827 sayılı Kanununun 2 ve 3 ncu maddelerine bağlı cetvellerde yazılı olanlarla 4 ncu maddesindeki hizmetler için alınacak binek otomobillerinin satın alma bedelleri Bakanlar Kurulunca tesbit olunur.

MADDE 2. — Aynı kanunun, 6 ncı maddesinin son fıkrasının emniyet işlerinde kullanılması zaruri binek otomobillerinin sayılarının Bütçe kanunlarında tesbit edileceğine dair olan hükmü, 8 ncı maddesi, 10 ncü maddesinin ilk fıkrası, çeşitli maddeleriyle 1 ve 2 sayılı cetvellerinin en çok satınalma bedelleri ve enaz kullanma sürelerine ait bulunan hükümleri ile 11 . IX . 1944 tarihli ve 4667 sayılı Kanunla eklenen geçici madde ve 20 . XII . 1944 tarihli ve 4689 sayılı Kanun kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kuruldu

yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
R. Peker	Başbakan Yardımcısı
	M. Ökmen
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
M. A. Renda	Ş. Devrin
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
C. C. Toydemir	Ş. Sökmençüer
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
H. Saka	H. N. Keçmiş
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
Reşat Ş. Sirer	C. K. İncedayı
Ekonomi Bakanı	Sağlık ve Sosyal Y. Bakanı
T. B. Balta	Dr. B. Uz
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
T. Coşkan	F. Kurdoğlu
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
Ş. Koçak	A. İnan
	Çalışma Bakanı
	Dr. S. İrmak